

omnia in hoc conclusit sacramento : *Memorium fecit mirabilium suorum*. Eam liquefecit, et in pœnose passionis suæ aceto consumpsit, ut ipsam in pignus et signum infiniti amoris sui nobis in cibum daret, et potum. Ideoque S. Joannes in ultima Cœna de Sacramenti hujus institutione acturus, illa præmisit verba<sup>1</sup> : *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. Id autem quod præsertim ad nostrum deseruit propositum, in eo præcipue consistit, quod in tantum æstimetur et in pretio habeatur margarita, in quantum in ea candoris excellentia reluet; ita quoque præcipua Eucharistiae virtus et inæstimabilis valor in efficacia consistit, qua continentiam et honestatem animabus pariter et corporibus digne communicantium imprimit.

**10.** — Samaritana amore ardebat lascivo, velut quinque fornicularum virorum impurum scortum, cuius ut obscoenas flamas benignissimus Salvator divinæ gratiæ suæ aqua extingueret, lassus et sudore madidus ad Jacob Patriarchæ puteum se consultit. Unde Christus ipsi dicebat<sup>2</sup> : *Qui biberit ex hac aqua quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam aeternam*. De hoc autem puto S. Joannes ait : *Erat ibi fons Jacob*, qui in virginitatis et continentie dono eximius fuit. At vero dicet fortasse quispiam, quomodo S. Joannes salva veritate historica illud aquarum receptaculum fontem appellare potuit, cum ipsamet Samaritana illud puto vocet : *Puteus altus est?* Quod si igitur puteus erat, quomodo fons dici poterit? Audiamus S. Ambrosium ad hoc sequentibus verbis respondentem; dicit enim<sup>3</sup> : « Dominus Jesus sedebat ad puto; » *Erat autem ibi fons Jacob*. Fons enim ibi est, ubi « Christus est. Fons est, ut aquæ superfluant re- « quirentibus, quo et universe carnis vel flagitia « diluantur, vel restinguantur incendia. »

**11.** — S. Bernardinus postquam de hoc sacramento dixisset<sup>4</sup> : « Est fons omnis gratiæ et vir- « tutis, » paulo post subiungit, dicens : « Tria inter « alia bona multiplicantur per hoc sacramentum. « Primum est decor castitatis; secundum fervor « charitatis; tertium sapor suavitatis; » adducens- que illum ex sacris cantici textum<sup>5</sup> : *Quam pulchra es, et quam decora, Churissima in deliciis*; inquit : « Sicut enim nutrimenta plurimi faciunt ad de- « corem corporis, sic etiam deliciae spiritualis cibi « ad pulchritudinem castitatis, concupiscentiae in- « centiva sedanter ex mandatione sacramen- « tali. »

**12.** — Celebre est illud nulli non notissimum Assueri convivium, quod juxta unanimem sacro- rum interpretum consensum, proprium epuli Eu- charistici est symbolum. Quod vero in eo ad nostrum præcipue propositum servit, loci est circum- stantia. Etenim Susan civitas, in qua prædictum

<sup>1</sup> JOAN., XIII, 7. — <sup>2</sup> ID., IV, 14. — <sup>3</sup> S. AMBROS., in PS. XLV. — <sup>4</sup> S. BERN., t. II, s. 53. — <sup>5</sup> CANT., VI, 6.

apparatum fait convivium omnium in Persia et Babylonia urbium nobilissima erat, versus flumen Coaspe in situ delicioso et ameno collocata, denomi nationem suam trahens a liliis, quibus abundabat. In lingua namque Persica et Hebræa, *Susan, Lilium* sonat. Ac proinde ecclesia accommodatissimam analogiam, candidus namque et immaculatus sacramenti Agnus pascitur *inter lilia*<sup>1</sup>, et pascit illa, id est, unicum ejus delicium consistit in alendo et nutriendo animas puras et continentes, inque iis sua reperit paseua.

#### DISCURSUS XV.

SACRA COMMUNIO CARNALIA REFRÆNAT INCENTIVA, QUA A LAPSU ULTERIORI NOS PRÆSERVANDO, QUA AD EMENDATIONEM PERDUCENDO.

IDEA SERMONIS. — 1. Quomodo vinum Eucharisticum germinet virgines. — 2. Exemplum hujus S. M. Magdal. de Pazzi. — 3. Christus in S. Euchar. est lilium. Pulchra hujus ratio. — 4. Ager Ecclesiæ fecundatur virginibus per hoc SS. Sacramentum. Pulchrum exemplum cujusdam Indæ. — 5. Elias mortem evasit, confortatus pane subcinericio, figura Eucharistæ. — 6. Facile superatur luxuria, si vino Euchar. inebriemur. — 7. Caro nostra infirma sanatur, si simbriam Christi in hoc sacramento tangimus. Exemplum S. M. Magdalæ. — 8. Et mulieris sanguinis fluxum patientis. — 9. David ad solam recordationem S. Eucharist. se a peccato immundicie liberandum sperat. — 10. Corinthii per usum Euch. mutati fuerunt in continentes. — 11. Filius prodigus, recordatus panis paternæ domus, deseruit vitium luxuriæ. — 12. Ecclesia jure vocatur virgo propter hoc sacramentum. Vinum naturale inebriat, hoc vero sobrios facit.

*Vinum germinans virgines*, Zachar., ix, 17.

1. — Prima quidem facie paradoxum esse videatur propheticum illud Zachariæ oraculum, per quod aeternæ et infallibilis Veritatis verba per vim virgines germinari attestantur, siquidem multis post seculis idem Spiritus Sanctus per Apostolum loquens, dicit<sup>2</sup> : *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu Sancto*. Ast omnis facile quiescit dubitandi ratio, si per vinum hoc, sacrosanctum et coeleste, Agni Eucharistici sanguinem, qui uteri virginalis, mediante Spiritu Sancto (siquidem<sup>3</sup> *quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est*) fructus et partus est, intelligi et prophetatum fuisse didicerimus a S. Hieronymo dicente<sup>4</sup> : « Qui frumentum est electorum sive juvenum, ipse est et vinum, quod laetificat cor hominis et bibitur ab iis virginibus, quæ sunt sanctæ et corpore, et spiritu, ut inebriatæ, atque gaudentes sequantur Ecclesiam et dicatur eis : Adducatur virgines post eam, proximæ ejus afferentur

<sup>1</sup> CANT., VI, 2. — <sup>2</sup> EPH., VII, 18. — <sup>3</sup> MATT., I, 20. — <sup>4</sup> S. HIER., ib.

« tibi, afferentur in lætitia et exultatione. Hoc vino « inebriati sunt, qui sequuntur Agnum Dei quocum- « que ierit, vestiti candidis vestibus, quia se cum « mulieribus non coinquinaverunt, virgines enim « permanerunt. » Sie enim jam inde a primis nascentis Ecclesiæ sæculis innumerabilium virginum in sexu fragili floruerunt germina, dum per virginitatis perpetuae votum cœlesti se sponso consecrare non dubitaverunt, hoc sacramentali ebriæ vino, non vero alio illo ad libidinem provocante et per Spiritum Sanctum prohibito, quod Athenæus *lac Veneris* nuncupat. De quo et S. Hieronymus contra Jovinianum scribens, suam pariter ab experientia desumptam elicit sententiam, inquiens<sup>1</sup> : « Potus vini, ventrisque saturitas, semi- « narium libidinis est; » e contra vero vinum hoc, calix iste sacramentalis, est *vinum germinans virgines*; cuius textus varias Cornelius a Lapide adducit versiones, dum ait : *Vinum, fructificans, procreans, propagans, florere faciens virgines*.

2. — Et in primis quidem quis nescit, quantum vini hujus prestantia mentem, potentiasque omnes captivarit S. Mariæ Magdalæ de Pazzi Carmelitanæ, quæ juvencula et in statu seculari adhuc constituta, dum in die Jovis sancto orationibus et immensi, quem Christus in Eucharistiae institutione exhibuit, amoris contemplatione absorpta foret, tam sublime donum aliqua ex parte recompensare certa, perpetuo voto suam Sponso cœlesti in sacrificium obtulit virginitatem, quam semper immaculatam protexit, hujus divini beneficio germinis, quo quotidie pascebatur. Unde Theodoretus ait<sup>2</sup> : « Ipse vinum et frumentum donat, ut et juvenes « frumento confirmantur, et virgines ex vino læti- « tiā percipiāt. » Quæ verba pariter Eucharistiae effectibus adaptare possumus, ipsa namque vigorem nobis suggestit, nostramque naturam fragilem, adeoque ad earn vitium inclinatam, corroborat. Qua enim ratione tot virgines candidum virginitatis lilium per 40, 60 et 80 annos illibatum, immaculabile et floridum conservare potuissent, nisi hoc vino mystico humectata fuissent, de quo illa a Spiritu Sancto facta est promissio, *vinum, germinans virgines*? Scio equidem quod Pierius Valerianus lilium vino rigatum candorem suum perdere dicat<sup>3</sup>; hoc vero nequaquam de vino hoc mystico intelligentum venit, sed de eo *in quo est luxuria*, quale est vinum, priusquam per verba consecrationis convertatur in sanguinem Christi. Cæterum vinum hoc mysticum infallibiliter germinat virgines, candoremque virginalem adauget et conservat.

3. — In principio secundi capituli Cantici Cantorum Sponsus dicit<sup>4</sup> : *Ego flos campi et lilium convallium*; ast vero scire percepitem, cur Sponsus <sup>1</sup> S. HIER., I. II cont. JOV. — <sup>2</sup> THEOD., ib. — <sup>3</sup> PIER. VALER., in Hieroglyph. — <sup>4</sup> CANT., II, 1.

<sup>1</sup> ORIG., h. 3 ib. — <sup>2</sup> CANT., VII, 1.

primo loco se *florem campi*, postea vero se *lilium* esse dixerit *convallium*: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias?* Origenes per campum Synagogam, per convales vero Ecclesiam inteligit<sup>1</sup>, adeoque Sponsum respectu illius se florem, respectu autem hujus, lilium se nuncupasse dicit; ast quoniam spectat hæc utriusque floris differentia? si solam distinctionem denotat, cur non potius se rosam, violam, narcissum, vel alium quolibet florem, sed præcise lilium vocat? « Cujusmodi au- « tem lilium, » querit Origenes? « Tale sine du- « bio, » inquit, « quale, ut ipse in Evangelii dicit, « Pater cœlestis vestit, et neque Salomon in omni « gloria sua indutus est, sicut unum ex istis. Fit « ergo lilium in hac convalle Sponsus, in eo quod « vestivit eum Pater cœlestis tali vestimento car- « nis, quale nec Salomon in omni gloria sua ha- « bere potuit; non enim Salomon habuit absque « concupiscentia viri et concubitu mulieris, imma- « culatam, et nulli prorsus peccato obnoxiam car- « nem. » At vero, quod vel maxime proposito nostro deseruit, est, quod, quamdiu fuit sponsus *flos in campo*, id est, in Synagoga, semper sterilis permanserit; non vero, quando factus est *lilium convallium*; id est, quando in Ecclesia floruit in Sacramento Eucharistiae; tunc enim innumerata germinavit virginum lilia, unde in iisdem Canticis *pasci inter lilia* dicitur; ut operæ pretium fuerit, quoniam ipse effectus est lilium, ut etiam proxima ejus, id est, unaquæque anima, quæ ei approximat, lilium fiat.

4. — In iisdem Canticis Sponsus cœlestis suam ita dilectam affatur<sup>2</sup> : *Venter tuus, sicut acervus tritici vallatus liliis; quibus verbis fœcunditatem uteri Ecclesiæ, acervo frumenti, liliis obsepto, comparati, deprædicat; vere etenim qui sacras legit historias, certissimum esse deprehendet, quod sacrae virgines, quæ a S. Ecclesia, summa cum fœcunditate pariuntur, quovis sæculo in cœlestis hujsim virtute frumenti, in perpetua virginitatis custodia constanter permanerint et velut lilia, vino Eucharistico irrigat, perpetim germinarint, no- « numque sibi inde castimonie candorem acquisierint. Ad hujus veritatis confirmationem servit facinus quoddam aeterna memoria dignum, quod in litteris annuis Anni 1626 et 7, in Indiis Occidentibus accidisse refertur; nam « Inda quædam, quæ « sacramenta frequentare consueverat, ab Indo ad « flagitium provocata, ubi ei in mentem venit, se « communionis schedulam penes se gestare, incre- « dibili ei constantia restitit; adeo ut cum alter « non posset evadere, casti etiam Josephi virtutem « superarit; nam loga rupta et in impudici mani- « bus relieta, nuda omnino ab eo profugit; » quod si igitur tantam huic mulieri constantiam charta*

illa, in qua communionis siebat mentio, sugerere potuit; quæ illa virtus erit, quam ipsummet sacramentum animeæ conferet in ipsum confisæ, ut puram et castam se conservet?

**5.** — Jezabel illecebrarum carnalium typus erat<sup>1</sup>, quia facie cerusa et stibio depicta, fenestrae incumbens, Jehu ad impuros sui amores alicere satagebat; quam proinde Elias, qui per totum vitæ suæ cursum virgo permansit, pede velocissimo, nec unquam, sive noctu, sive diu, per dies 40 revocato, studiosissime fugit. Ast observetis velim, quo cibo virgo Elias restauratus, periculum evaserit mortis, nimurum quia Deus per Angeli manum, Angelorum panem illi subministravit subcinericum, Eucharistiae præfigurativum, quo refocillatus ambulavit in fortitudine cibi illius, usque ad montem Dei Horreb. « Sciebat enim Deus, » ut S. Augustinus in quodam sermone ait<sup>2</sup>, « prophetam suum tentantem « dialolum aliter superare non posse. » Glossa hanc Eliæ fugientis constantiam; ad cœlestem hunc panem alludere his asserit verbis: « Ex quo « patenter innuitur, quod cibus ille Eucharistiae « corporis et sanguinis Christi, manibus angelicis « defertur et refertur, per quem nostra infirmitas « elevatur. »

**6.** — S. Cyrillus autem, a Salmerone citatus, notat<sup>3</sup>, « quod variæ sint dæmonis ad fallendum « insidiæ; nam primo ad vivendum turpiter inducit, deinde cum mali onerati fuerint, tunc abhorrebit a Christi gloria persuadet, qua possent a turpitudine voluptatis, quasi ab ebrietate reverbari. » Facili enim negotio quævis anima Christiana a vino luxuriæ, quo major pars hominum inebriatur, præservari posset, si vino inebriaretur Eucharistico, quod Zacharia teste, germinat virginem. Idem quoque Cyrillus subdit, dicens: « Quare « demus operam, oro, ut vinculis ejus abruptis, et « jugo servitutis peccatorum excasso, in timore « Domini serviamus, et ut carnis voluptate per continentiam superata ad cœlestem gratiam accedamus, corporisque Christi participes efficiamur. » Salmeron porro rationem assignat, cur hoc sacramentum ad continentiam in nobis conservandam tanta vi pollet: « Valet, » inquit<sup>4</sup>, « contra carnem nostram rebellem, cum carnem Christi virginem contineat. » In homilia, quæ in octava corporis Domini ad Matutinum legitur, considerari merentur sequentia ejusdem S. Cyrilli Alexandrini verba: « Sedat, » inquit<sup>5</sup>, « cum in « nobis maneat Christus, sœvientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat. »

**7.** — Multi equidem sunt bonæ voluntatis, bona quoque in ordine ad pudicitiae conservationem faciunt proposita, quibus tanen evenit, quod scrip-

<sup>1</sup> MATTH., VI, 41. — <sup>2</sup> D. CHRYSOST., h. 51 in Matt. — <sup>3</sup> LUC., VII, 37. — <sup>4</sup> MATT., IX, 21. — <sup>5</sup> GILB. ABB., s. I in Cant. — <sup>6</sup> S. THOM., I. in Dom. XXIII post Pent. — <sup>7</sup> S. ANTON. PAT., s. in Dom. XXIV post. Trin. — <sup>8</sup> D. CURYS, s. 34.

tum est: *Spiritus quidem promptus, caro autem infirma*; quid igitur remedii adhiberi poterit, ut lutea hæc vasa fornicationis insultibus resistere valeant? Divus Chrysostomus super illa verba<sup>1</sup>: *Rogabant eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangarent*, hoc iis qui sunt hujusmodi, tradit consilium<sup>2</sup>: « Tangamus ergo etiam nos fimbriam vestimenti ejus; vel potius si volumus, ipsum totum « habeamus; non enim vestis solum, sed corpus « ipsius nobis propositum est, non ut tangamus « solummodo, sed ut comedamus et saturemur. Si « qui fimbriam vestimenti ejus tunc tetigerunt, « recte omnes convaluerunt, quanto magis corroborabimus, si totum in nobis habebimus? » Magdalena domum Pharisæi ingressa, ade immundata, ut S. Lucas de ipsa dicat<sup>3</sup>: *Et ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix, ploravit; lachrymis rigavit pedes ejus, labia pedibus Christi astrinxit: Capillis capitum sui tergebat et osculabatur pedes ejus*; totum illum panem sibi vendicavit, in hoc Cananæa longe superior, quæ unica illius nica contenta fuit; neque ab illo recessit, donec sibi dicentem audiret: *Dilexit multum, vade in pace;* et hanc sancta Dei Ecclesia in Litaniis supra omnes virgines, etiam martyres, honorat. Sed unde hæc in ea nata est confidentia, ut tunc et non antea ad Christum recurreret, quæ tot alias libidinis suæ flamas extinguedi occasiones pridem habuerat? nimurum non sine mysterio S. Lucas ait: *Ut cognovit, quod Jesus accubuisse*, etenim in convivio, in quo Christus sumitur et in mensa, in qua hic Panis Angelorum recumbit, omnis, quantumvis ardens, concupiscentiæ ignis extinguitur.

**8.** — Mulier illa tot annis fluxum sanguinis persessa, animæ carnalis viva imago (unde David post admissum cum Bersabea adulterium, Deum rogabat: *Libera me de sanguinibus*, etc.), intra semetipsam ait<sup>4</sup>: *Si tetigero tantum fimbriam vestimenti ejus, salva ero.* Ubi Gilbertus Abbas ait<sup>5</sup>: « Dulcis est attractatio cui nam et ipse tactus fructu non caret. Mulier illa Evangelica felici furto attingit fimbriam Jesu et statim stetit in illa fluxus sanguinis, fluxus carnalis illecebræ, carnalis delectationis, desiccata sunt, quæ prius in illa fluida erant et totum contingit ex contactu fimbriæ; quid si caput ipsum amplexari contigisset? » S. Thomas per hunc fluxum, carnis intelligit vitium<sup>6</sup>, « fluxum carnalium delectationum. » S. Antonius Patavinus per fimbriam, Christi carnem significari dicit<sup>7</sup>: « Vestimenta Christi, caro ipsius. » Ac proinde D. Chrysologus ait<sup>8</sup>: « Audiant Christiani, qui quotidie Corpus Christi attingunt,

« quamnam de ipso corpore possunt sumere medicinam, quando mulier totam rapuit de sola Christi fimbria sanitatem; sed quod nobis flem-dum est, mulier de vulnere medicinam tollit, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus; » quamvis hoc ipsum ex sola mala dispositione nostra nascatur.

**9.** — Cassiodorus super illum versum Psalm. L<sup>1</sup>: *Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ*, inquit<sup>2</sup>; « liberari se Propheta petit de carnibus delictis, ut jam desineret in ista fragilitate pecare, » et quidem in primis sua vi se gratum futurum, debitasque se Deo gratias acturum esse promittit, dicens: « et exultabit lingua mea justitiam tuam; Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam; » at vero, quidnam est illud, in cuius virtute se ab hoc fluxu liberandum esse precepit confidit? id ipsum indicat dum ait: *Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique, holocaustis non delectaberis; nimurum tempus aliquando futurum esse cognoscebat, in quo Deus animalia, tauros, boves et oves, in sacrificium nequaquam accepturus esset, sed solum sibi complacitrus in incruento Unigeniti sui sacrificio: Tunc acceptabis sacrificium justitiae. Ecce tibi, qualiter David ad solam, quantumvis remotam, Eucharistiae recordationem se ab omni immunditia carnali liberandum esse speret.*

**10.** — In prima Epistola ad Corinthios cap. v, S. Paulus ait<sup>3</sup>: *Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat; poteritne dari crimen aliquod hoc exercabilius? et tamen eodem Apostolo teste, paulo post magna in ipsis quoad hoc notata fuit emendatio, quia in secunda Epistola ad eumdem populum scripta ait<sup>4</sup>: *Æmulor vos Dei æmulatione, despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* At vero undenam hæc tam ingens mutatio processit? Utique non aliunde, quam ab Eucharistiae percipiendæ frequentia, que postea apud illos in usu fuit; unde S. Paulus quoad hanc aliquos abusus tollere conatus fuit<sup>5</sup>: *Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis.* Legatis totum caput, ab initio ad finem usque, illosque sæpius ad mensam Eucharisticam convenisse deprehendetis.*

**11.** — Quisnam in hoc vitio sordidior fuit filio prodigo? etenim patrem ejus virum valde opulentum fuisse necesse est, hoc enim ex gregibus, servis et numerosa, quam habebat familiam, satis colligitur; unde ipsemet prodigus ait<sup>6</sup>: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus?* et tamen portionis substantiæ suæ partem, tam facile cum meretricibus consumpsit. At vero die sodes, quandonam prodigus ille ex sordido hoc vivendi modo pedem suum revocavit? quandonam

<sup>1</sup> S. AUG., in Ps. XXXVIII. — <sup>2</sup> S. PASCH., I. de Corp et Sang. Dom. — <sup>3</sup> ALB. MAGN., de Euchar., dist. 3. — <sup>4</sup> PS. L, 16. — <sup>5</sup> CASSIODOR., ib. — <sup>6</sup> I COR., V, 1. — <sup>7</sup> II COR., XI, 1. — <sup>8</sup> II COR., XI, 23. — <sup>9</sup> LUC., XV, 17. — <sup>10</sup> S. BERN., t. II, s. 54.

rentis<sup>1</sup>, cui attribuit « vim vitiosarum affectionum consumptricem. » S. quoque Gregorius Nazianzenus inter alios hujus sacramenti effectus unus hunc esse dicit<sup>2</sup>: quod a cordibus nostris extirpet obscenum amorem.

## DISCURSUS XVI.

CORPUS CHRISTI, DUMMODO NOS DISPOSITOS INVENIAT,  
VIRTUTEM NOBIS COMMUNICAT CASTITATIS.

IDEA SERMONIS. — 1. Per craterem tornatilem intelligitur sanguis; per acervum tritici, corpus Christi. — 2. Quid significet acervus tritici vallatus liliis. — 3. Componit mores ad honestatem S. Eucha. S. Joannes lilium puritatis, requievit super pectus Jesu. Mysterium, eur superluminaria tingenda sanguine Agni explicatur. — 4. Per panem subcinericum Gedeonis, signatur S. Euchar. — 5. Massa sicuum designat Corpus Christi. — 6. Christus nobis in S. Eucharistia confert suam munditiam. — 7. Pulchrum exemplum ad hanc rem faciens. — 8. Vitium carnis pani Angelorum plane est contrarium. Unde processerit famas filii prodigi. — 9. Cur Jesus solus remanserit cum muliere adultera. — 10. Opus est sedula preparatione ut S. Eucharistia habeat in nobis suos effectus. Exerce te in castitate. Cur Agnus paschalis fuerit assus et non coctus. — 11. Cur comestus cum lactucis agrestibus. — 12. Multiplicatus panis in deserto, figurabat S. Eucharistiam. — 13. Christus corpus suum mortuum honesta voluit honorari sepultura. Et per quales ministros.

Venter tuus, sicut acervus triticivallatus liliis. Cant., VII, 2.

1. — Salomon in spiritu prophetico cum sponsa sua colloquens, ad Ecclesiam alludit, cui in nova lege gratiae verus Salomon Christus despousandus erat; et inquit<sup>3</sup> Venter tuus, sicut, etc. paulo ante idem sponsus quoque dixerat, umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis; per quem craterem vino indeficienti plenum, sacramentum altaris haud incongrue intelligere possumus, sub speciebus vini consideratum, tamquam sanguis agni Eucharistici; per acervum vero tritici, corpus Christi sub specie panis significatur; de hoc umbilico in sensu mystico Hugo Cardinalis ita scribit<sup>4</sup>: « Potest Ecclesia universalis umbilicus dici Romana Ecclesia, quæ ad modum umbilici, in universalium tenet locum, seque medium et communem debet omnibus exhibere; » huic autem hic calix numquam deerit, quia infallibilis est Christi promissio dicentis: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Idem quoque Rex in cap. ix Proverbiorum erectionem sublimis ædificii Ecclesie, a divina Sapientia fabricati et

<sup>1</sup> NAZIANZ., or. 33. — <sup>2</sup> S. GREG. NYSS., or. 8 in Eccl. — <sup>3</sup> HUG. CARD., ib. — <sup>4</sup> PROV., IX, 5,

fundati super septem columnas, quæ sunt septem sacramenta, prædicet, ubi de sacramento Eucharistiae disserens, mentionem quoque facit panis pariter et vini; dum ait<sup>1</sup>: Venite, comedite panem meum et bibite vinum, quod miscui vobis. Septuaginta legunt: miscut vinum in craterem. Porro per ventrem acervo tritici comparatum, fidelium denotatur fecunditas, derivata a mensa Eucharistica et ab hoc divino frumento, de quo incarnata Sapientia dicit<sup>2</sup>: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum afferit; ac proinde de hac spirituali fecunditate Psalmista prophetans, in Psalm. 127 ait: Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuz; Filiu tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuz.

2. — Verum enim vero, quidnam in eo latet mysterii, quod hic acervus tritici circumquaque liliis cingatur<sup>3</sup>: Vallatus liliis? Hugo Cardinalis ait<sup>4</sup>: Id est honestate vitiæ, quæ per lillum significatur: hoc enim sacramentum honestari et pudicitia comparanda plurimum confert, eamdemque in iis, qui ad hoc sacramentum accidunt, consequenter valde reqairit. In superioribus textum illum Zachariæ<sup>5</sup>: Quid pulchrum ejus, etc., sepius repetivimus. Albertus Magnus autem ad propositum nostrum ideo prophetam hoc dicere inquit: « Quod scilicet conversationem ad honestatem commoneat; » communio enim fidelibus honestatem ut plurimum insinuat; illi enim qui hoc sacramentum sumpserunt, eodem die se in moribus valde honestos et continentes exhibere solent; experientia enim quotidiana nos docet, quod multi propter reverentiam communionis sumptæ, ad minus illa die in loquendo valde cauti sint et cum ædificatione summa cum modestia cum proximis conuersentur; adeoque conversationem ad honestatem componit. Observastisne aliquando, quid in Cœnaculo Sionitico circa institutionem hujus sacramenti acciderit? vix enim frumentum illud e Cœli granaris descenderat, vix panis in Corpus Christi Eucharisticum transubstantiatus fuerat, cum ecce liliis circumdatum conspiciebatur; quis enim tunc supra pectus Domini in cœna recubuit? num forte Petrus, Andreas, vel Philippus? nequaquam, sed discipulus ille quem diligebat Jesus; at vero cur huic hæc prærogativa præ ceteris indulgebatur? nimis quia lillum erat; erat dilectus ille quem in sacris Cancicis inter lilia positum fuisse scimus<sup>7</sup>: Dilectus meus mihi qui fascitur inter lilia; ecce dilectum, ecce lillum: discipulus ille, quem diligebat Jesus. B. Petrus Damiani ad respirationem et halitum, quem Christus Joanni supra pectus suum dormienti superimmittebat, se reflectens, ait<sup>8</sup>: Ita in ejus

<sup>1</sup> JOAN., XII, 24. — <sup>2</sup> PS. CXXVII, 8. — <sup>3</sup> HUGO CARD., ib. — <sup>4</sup> ZACH., IX, 43. — <sup>5</sup> ALB. MAG., ib. — <sup>7</sup> CANTIC., II, 16. — <sup>8</sup> S. PET. DAM., s. 1 de S. Joan. Apostol.

visceribus omnium libidinum fomenta decoxit, ut corpus ejus tamquam revera Spiritus Sancti templum a cunctis vernaret æstuantes luxuriae squaloribus defecatum. » S. Hieronymus de hoc sacramento dicit<sup>1</sup>: « Calor Spiritus Sancti exsiccat fontem libidinum. » Cui consonant verba illa S. Ambrosii dicentis<sup>2</sup>: « In carne Christi, quæ nostrarum æstus refrigeravit cupiditatum, quæ compescuit insolentiam vitiorum, quæ extinxit ignes libidinum, quæ diversarum passionum incendia temperavit. » Audite, quibus verbis D. Chrysologus annonam celestem qua pater, quem invocamus in celis, nos tamquam filios alit, ad propositum nostrum circumscribat<sup>3</sup>: « Mensa patris, » inquit, « nos alit virtutis cibo, salutis epulo, deliciis honestatis et gloriae. »

3. — Deus olim populus suo, ut superluminaria domus sanguine agni tingerent, præcepit, dicens<sup>4</sup>: Fasciculum hyssopi tingite in sanguine, qui est in limine et aspergite ex eo superluminare et utrumque postem. At vero quis est qui agnum hunc, agnum Eucharisticum præfigurasse ignoret? ac proinde hoc supposito querendum venit, quodnam sit tincturæ superluminarium latens mysterium. Theodoreus ait<sup>5</sup>: Hæc universa mysteriorum nostrom sunt enigmata, nam et nos unigimus Agni nostri sanguine, non tantum limen, sed utrumque postem, purgantes et sanctificantes exterius lingua et labia, interius autem et secundum intellectum, pro limine rationalem partem et pro utroque poste facultatem irascendi et concupisciendi. » Ecce tibi effectum, quem Agnus ille in anima nostra operatur; reprimit enim non solum irascibilem, sed multo magis concupisibilem appetitum.

4. — Pugnabat olim populus Dei contra Madianitas, cumque magnopere periclitaretur, ne servi et mancipia fierent idololatrum, Gedeon jussu Dei pro eodem populo dimicans gloriosam de iis reportavit victoriam; at vero qua virtute illum hostes suos detriumphasse existimatis? Videbatur mihi, inquit Gedeon<sup>6</sup>, quasi subcinericus panis volvi et in castra Madian descendere, cumque pervenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subvertit et terra funditus coquavit. Quinam vero sunt ibi Madianitæ? certe non alii quam insultus et conflictus cogitationum et motum rebellum et carnalium continuo insultus, quibus incessanter infestamur; et quantumvis hic rebellis carnis hostis valde potens sit, ad illum tamen profligandum celestis hic panis abunde sufficit; unde S. Bernardinus ait<sup>7</sup>: Per Madian carnalia desideria intelliguntur, quæ secundum illud i Petri II, militant contra animam et ideo

<sup>1</sup> S. HIER., ib. — <sup>2</sup> S. AMBR., s. 19 in Ps. CXVIII. — <sup>3</sup> D. CHRYSOL., s. 1. — <sup>4</sup> EXOD., XII, 22. — <sup>5</sup> THEOD., q. 24 in Exod. — <sup>6</sup> JUD., VII, 12. — <sup>7</sup> S. BERN., t. II, s. 64, a. 5.

castra Madian malorum desideriorum pravitates sunt, quæ subvertit subcinericus panis, id est, hoc sacramentum, in quo est panis vita. »

5. — Vulnus illud Ezechiae incurabile, jussu Dei sanatum carnalem præfigurabat concupiscentiam, quæ militat in membris nostris, de qua in veritate dici potest: non est qui se abscondat a calore ejus, cum nemo sit, qui vel calorem, vel saltem fumum hujus ignis in se non experiatur. Dicit autem sacer textus<sup>1</sup>: Et jussit Isaias, ut tollerent massam deficis; et catuplasmarent super vulnus et sanaretur. S. Bernardinus ait<sup>2</sup>: Ad sanandum in corpore morbum concupiscentiæ, Dominus dedit hoc sacramentum figuratum in ficu; Isaias enim offerri jussit massam ficuum, quam cum posuisset super ulcera Regis, ulcus Regis sanatum est. Ulcus Regis concupiscentia est carnis, sed ficum massa Corpus est Domini, continens omnium bonorum suavitatem.

6. — Algerus in libro de sacramento altaris, postquam Christum, suum ex Virgine corpus, integratatem ejus intactam conservando, per miraculum nullo umquam sæculo visum, assumere voluisse demonstrasset, ita tandem ad nostrum concludit propositum, dicens<sup>3</sup>: Ut autem sic innasceretur Deus, illum decuit, nobis profuit, ut mundus natus nos mundaret, potenter natus infirmos roboret, suam enim munditiam, ut conformitate illa sibi uniti placeremus, nostram esse voluit. » S. quoque Chrysologus ex Verbi incarnatione, medio Spiritu sancto consummata, hunc extensionis incarnationis, quæ Eucharistia est, eruit fructum, dum illa considerans S. Gabrielis ad Mariam dicta verba<sup>4</sup>: Virtus Altissimi obumbrabit tibi, ita subiungit<sup>5</sup>: Adestus nostri corporis nescit, quem diuinæ protegit umbra virtutis. »

7. — Vir quidam in primis dissolutus, ut in vita legitur S. Macarii Ægypti<sup>6</sup>, ardenti amore quamdam deperibat conjugatam, æquali honestate et pulchritudine pollentem, quam cum in suam nullatenus inclinare partem potuisset, magum convenit impium, qui suis artibus magicis mulierem ab affectu mariti alienatam, ad hujus procii induceret amorem. Variis itaque adhibitis machinamentis, sed omnibus in cassum cadentibus, id tandem efficit, ut saltem secundum exteriorem speciem, non mulierem, sed jumentum representare videretur. Maritus ergo infelix monstrum fræno alligatum ad S. Macarium adduxit, cui Dominus totam revelaverat rei gestas seriem. Ut igitur ad S. virum pervenit, hic eam non feram, sed mulierem esse asseruit ad maritum ejusque familiares dicens: fallimi, oculos enim equinos habetis, a communi inimico delusi; deinde ut mulierem aqua sancta servus Dei

<sup>1</sup> ISA., XXXVIII, 21. — <sup>2</sup> S. BERN., t. II, s. 54, a. 1. — <sup>3</sup> B. ALG., lib. de Sacr. alt. — <sup>4</sup> D. CHRYS., ser. 142. — <sup>5</sup> LUC., I, 35. — <sup>6</sup> RIBADEN., in Vita S. Macarii.